

MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİ YENİDEN DÜZENLEME VE İYİLEŞTİRME*

Avni AKYOL
Millî Eğitim Bakanı

Millî Eğitim Bakanlığı'na geldiğimden bu güne kadar, millî eğitimde genellikle meslekî, mali, idari ve hukuki konuları içine alan, bunlara öncelik ve önem veren düzenlemelerle uğraşmıştır. Ama sadece bunlarla Türk millî eğitim sistemini geliştirmek, çağın gerekleri doğrultusunda toplumumuzun ihtiyaçlarına cevap verebilmek, sözde ve şekilde değil, gerçekten çağdaş olabilmek; bilgi toplumunun gereklilerini, daha onurlu, gururlu ve katılımcı olarak yerine getirebilmek mümkün değildir.

Başkanlık teşkilât yapısını yeniden düzenledik. 3 Kasım 1989 tarihli 385 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin gereği olarak yapılan atamalarla yeni üniteleri, Genel Müdürlük ve Daire Başkanlıklarını işlerliğe kavuşturduk.

Bu Kararname ile Millî Eğitim Akademisinin kurulmasını sağladık. Bunun fi-zibilite çalışmaları ve ön hazırlıkları yapılıyor. Akademinin kuruluşuyla, artık, Türk millî eğitimine, okulda öğrenilenlerin dışında çağın gerekleri doğrultusunda, yöneticilikten uzmanlığa kadar, yönetici yetiştirme ağırlıklı hizmetleri sunmak çabası içinde olacağız.

Talim ve Terbiye Kurulumuzun statüsünü, Atatürk'ün dönemindeki statüye ulaştırmaya çalıştık. Bunlar hukukî yönden yapılan iş ve işlemler tabii.

Ankara'da Hasanoğlan Kasabasını eğitim kenti olarak değerlendireceğiz. Millî Eğitim Akademisini de orada gerçekleştireceğiz.

Öğretmenlerin sorunlarını çözmeye eğildik. Toplumun seviyesi, öğretmenin seviyesi ve kalitesiyle eşdeğerdir. Öğretmene verilecek değer toplumdun bugünü ve geleceği bakımından taşıdığı büyük anlam ve önemi gözönünde bulundurarak, gerekli tedbirleri almaya çalıştık.

İlkokul öğretmenliğini 16 yıllık bir öğrenime bağladık. Diğer düzenlemeleri, maaş ve ek ödemelerdeki artışları, gelişmeleri ifade etmiyorum. Kaliteyi yükseltmeyle ilgili olarak, Öğretmen Yetiştirme Danışma Kurulunu, 8-9 Haziran 1989 tarihleri arasında topladık ve oradaki çalışmalarda öngörülen ve tavsiye edilen tedbirlerin, muhtevanın genel çerçevesi dahil olmak üzere, tümünü gerçekleştirdik. Öğretmen liselerini, 4 yıl öğrenim veren Anadolu Öğretmen Liseleri statüsüne kavuşturduk. Öğretmen yetiştirme programlarını seçen, bunlara ilk on tercihleri içinde yer veren ve kazanan başarılı ve yetenekli gençlerimizi, öğretmenlik mesleğine özendirmek için, onlara bu yıl ayda 200 bin lira burs veriyoruz. Yatılıları tercih edenlere de her türlü ihtiyaçlarını karşılama yanında ayda 100 bin TL. harçlık veriyoruz. Eskiden köy enstitülerinde, öğretmen okullarında, yüksek öğretmen okullarında olduğu gibi, bu sistem ve uygulamaların hepsinin olumlu yanlarını alarak değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu yıl öğretmenliği seçen 4 bine yakın öğrencimiz var. Bunların arasında 124'ü liselerinde birinci olanlar, 70-80'i Anadolu liselerinden ve diğer özel okullardan gelenlerdir. Mesajımızı aldılar, amacımızı anladılar. Mevcut öğretmenlerimizin 200 binine lisans tamamlamaları için imkân sağladık. Önlisans-tan çok sayıda öğretmen arkadaşımız var, onları da tamamlama imkânlarına kavuşturduk.

Eğitim sistemindeki düzenlemelere gelince; "Eğitim ve Öğretimi Geliştirme ve Değerlendirme Merkezi'nin" Talim ve Terbiye Kurulu bünyesinde kurulmasına imkân sağladık. 1989-90 öğretim yılının, meslekî teknikte hamle yılı olmasının gerektirdiği tedbirleri aldık. Ön hazırlıklar tamamlanırsa 15-30 Nisan tarihleri arasında, tamamlanamazsa Mayıs 1990'da Çıracılık Eğitimi ve Meslekî Teknik Eğitim Konse-

*Bu makale, 28.2.1990 günü Ölçme Değerlendirme ve Program Geliştirme ihtisas komisyonları toplantısında yapılmış konuşmaya dayanmaktadır.

yini toplayacağız. Yurtdışından da uzmanlar getireceğiz.

Çok programlı lise uygulamalarına başladık. İlk defa Anadolu Güzel Sanatlar Lisesini açtık. 8 yıllık ilköğretim okullarının yaygınlaştırılmasına çalışıyoruz. Çağdaş ileri ülkelerden çok gerilerdeyiz. Sekiz yıllık öğrenim veren ilköğretim okulları bu sene açılanlarla 930'a ulaşmıştır.

Öğretmen sayısının çokluğundan kaynaklanan okullardaki ikili öğretime son verilmiştir. Okul öncesi eğitim programı ile öğretmen kılavuzları hazırlanmıştır. Bu yıl bazı ders kitaplarından, 12 milyon kitap, Avrupa standartlarında basılmıştır. Türkçe sözlük ve imlâ kılavuzunun hazırlanmasına başlanmıştır. Bildiğiniz gibi, ödev yönetmeliği değiştirilmiştir.

Eğitime verdiğimiz önem ve öncelik dolayısıyla, millî eğitim bütçesinin, Cumhuriyet tarihinde ilk defa en yüksek orana ulaşmıştır. Geçen yıl yüzde 9'larda olan Bakanlık bütçesi oranı, bu yıl 13,8'e yükselmiştir. Gayri safi millî hasıla içindeki payı ise geçen yıla oranla neredeyse ikiye katlanmıştır. Ve ilk defa, millî savunma bütçesini aşmıştır. Atatürk'ün hülyasının 1920-30'lardaki dileğinin, ancak, şimdi 1990 yılında gerçekleştiğini ifade etmek istiyorum. Atatürk'ün ifadesiyle, asker, Milletiyle bütünleşerek vatanını kurtarmıştır ve bundan sonra gerçek kurtuluş savaşı olan kalkınma, büyüme ve gelişme çabaları başlamıştır.

Gerçek kurtuluş, şüphesiz önce millî şuurla, duyguyla, vicdanla, imanla, en yüksek potansiyelimiz olan insanımızla başlayacaktır. Ama ona verilecek kaynaklar, imkânlar, diğer maddi ve manevi destekler şarttır.

Türkiye'nin 1990 yılı genel bütçesindeki artış oranı yüzde 91 iken, Millî Eğitim bütçesindeki artış oranı yüzde 159'dur. Ayrıca yüksek öğretimle birlikte % 13,8'in % 18'i aşacağını da belirtmek isterim.

Bir ülkenin, bölgenin veya yörenin kalkınmasında ekonomik boyutun önemi şüphesiz çok fazladır. Ancak, bu boyutun kültür ve eğitimle desteklenmesi de gerekir. Eğitim, fert, millet ve devlet hayatında olduğu gibi, ekonominin de vazgeçilmez geliştirici bir boyutudur. Ekonomik destek ve hizmetlerle birlikte, kültür ve eğitimde birşey götüremezsek, sosyal anlaşmayı, dayanışmayı, uzlaşmayı, dolayısıyla millî birliği, beraberliği, huzuru, güvenliği sağlayamayız. Bunun için GAP yöresiyle ilgili ayrı bir proje hazırladık. Bunun büyük bir başarı, verimlilik sağlayacağına olan inancımı belirtmek istiyorum. Çünkü, bu proje sadece eğitim ile değil; istihdamla, kalkınmayla birleştirilen bir fonksiyonel eğitim anlayışı içinde, kadınlarımızı ve kızlarımıza öncelik veren bir uygulamayla eğitimi organize etmeyi öngörüyor. Bunun akılcı ve gerçekçi olduğuna inanıyorum.

GAP projesiyle, eğitimin 2005 yılındaki hedefi, yeni ihracatlara uygun nitelikte bir eğitim plânlamasını gerçekleştirmek için, bu bölgenin mevcut eğitim yapısı sorunları ve darboğazları tesbit edilecektir. Yeni istihdam alanlarına uygun nitelikte ve nicelikte insan ihtiyacının belirlenmesine çalışılacaktır. İnsan gücü ihtiyacına cevap verecek okul ve program çeşitlerinin belirlenmesi, kademeli olarak süratle bu yönde bir eğitim plânlaması uygulamasına girilmesi gerçekleştirilecektir.

Bir de Millî Eğitim Projemiz var. Bu projenin tutarı, 117.20 milyon dolardır. Bunun 90.20 milyon doları, Dünya Bankası katkısıdır. Bu projelerle öncelikle, Millî Eğitim Akademisi kurulacaktır. Yabancı dil eğitimi de veren üç hizmetçi eğitim merkezi açılacaktır.

Bu merkezler, diğer bütün branşların eğitimine de laboratuvarlık edecektir. Merkez ve taşra yönetim sistemleri arasında bilgisayar ağı kurulacaktır. Müfredat programları ile eğitime ve öğretim araçlarının geliştirilmesine çalışılacaktır. 17 eğitim fakültesiyle 25 eğitim yüksek okulunun, öğretim materyali ile desteklenmesi sağlanacaktır. Hasanoğlan'da gerçekleştireceğimiz Eğitim Kentinde, Millî Eğitim Akademisinin Yabancı Diller Geliştirme Merkezi kurulacaktır. Bu merkez, ders programlarını geliştirecektir. Ders Aletleri Yapım Merkezi de oraya taşınarak, Orta Doğu'ya dahi, ders araç ve gereci satabilen bir yapıya ve yönetime kavuşturulacak-

tır. Bütün bunlar, öngördüğümüz idarî, malî, meslekî hukukî konularla ilgilidir.

Aslında eğitimin temeli, yukarda saydıklarımız değildir. İnsanla uğraşan, insanı kişilikli ve bilinçli hale getirmeye çalışan eğitimciler için problem farklı ve başkadır. Yukarda ifade ettiklerimizin hepsi araçtır. Artık amaca ve öze dönmek gerekmektedir. Çalışmalarımızda şimdi sıra buna gelmiştir.

Eğitim sistemimiz;

- Genellikle öğrenmeye değil, öğretmeye;
- Yapmaya değil, bilmeye;
- Araştırmaya değil, ezberlemeye;
- İşe, mesleğe değil, şekle;
- Somut ve soyut bazı temel anahtar kavramları kazandırmaya değil, gereksiz ayrıntılara;
- Çocuğun, gencin yeteneğini ortaya çıkarmaya değil, verdiklerimizi ölçmeye;
- İnsanın özünü, ruhunu, şuurunu geliştirmeye ve güçlendirmeye değil, görüntüsünü değiştirmeye;
- Çocukta kişilik ve karakter geliştirmeye değil, müfredat programlarını bitirmeye;
- İnsanın kendi kendisi olabilmesi değil, bizim istediğimize göre, çocuğun ve gencin büyüklerinin onun hakkındaki kararına göre yetiştirilmesine;
- Üreticiliğe, tutumlu olmaya ve tasarrufa değil, tüketiciliğe;
- Eleştirici, bağımsız ve hür bir dimag medenî cesaret sahibi olmaya değil, genellikle eleştirmeye;
- Düşünmeyi geliştirmeyi ve özendirmeyi değil, mevcutla yetinmeye ve genellikle kabullenmeye;
- Akla ve mantığa değil, mutlak itaata;
- Meslekî ve Teknik Eğitime değil, Akademik ve genel eğitime;
- Başarıyı değil, başarısızlığı ölçmeye;
- Yeteneğe göre seçen, değerlendiren yönlendiren değil, elemeye, itmeye, sistemin dışına atmaya;

Ağırlık veren bir yaklaşım ve uygulama içindedir.

Bütün bunların sonucu şudur: Davranışa değil, diplomaya değer veren bir sistem. Böyle bir sistemin ürünü olan çocuklardaki davranışların genel karakteri de evet-hayırcı, doğru-yanlışçı oluşudur. Bu sistemin sonuçlarını ölçtüğçe övünüyoruz. Halbuki nerelerde kaldığımızın farkında değiliz! 172 devlet içinde, 5 milyara yaklaşan insanlık âlemi içinde, tek bağımsız ve hür Türkiye Cumhuriyeti Devleti olmanın bilinci ile hareket etmeliyiz.

Çağımızın en önemli özelliği; insanın sahip olduğu büyük potansiyetin ve yeteneklerin sınırsız kullanılarak, enformasyon teknolojisinden biyo-teknolojiye kadar uzanan olağanüstü gelişmeler sonucunda, insanlığın yüksek teknoloji ve bilgi toplumu seviyesine ulaşmasıdır.

Bugün, artık kucağa alınabilecek büyüklükteki bilgisayarlarla dünyanın her tarafındaki bilgi bankalarına ulaşmak, akıl almaz işlemleri büyük bir hızla yapmak, kendi gübresini kendi üreten bitki türlerini yetiştirmek ve hastalıklı hücreleri arayıp yok eden ilâçlar üretmek mümkün hale gelmiştir. Bunda, bilgiyi, iyi yetiştirmiş, araştırmacı, eleştirici, yaratıcı insan gücünden oluşan entellektüel sermayenin, fizikî sermayeye oranla ve kıyasla daha büyük önem ve değer taşıdığını belirtmek isterim.

Ülkemiz, bu değişme ve gelişmelere yabancı olamaz, bunların dışında kalmaz. Ortaçağdan yeniçağa geçişte Türk Milleti, zamanın en ileri ve gelişmiş güçlü bir devleti iken, yeniçağdan yakınçağa geçişte bu niteliğini koruyamamış, 18 ve 19. yüzyıllardaki teknolojik gelişmelerin ve sosyal değişmelerin gerisinde kalmıştır. Dünyanın yeni bir çağa girdiği bugün, aynı duruma düşmemek zorundayız. Bunun için, artık, transferci, tekrarcı, taklitçi, alıcı ve alkışçı bir toplum olmaktan çıkmak,

üretici olmak, o teknolojiyle yarışmak, dinamik dünya toplumu içinde bulunmak mecburiyetindeyiz. Bir kısım vatandaşları okumuş; ancak, ancak diploma verdiklerinin büyük bir kısmı kendilerini yenileyemedikleri, bildiklerini de unuttukları için fonksiyonel cahil kalmış, bir kısmı hiç okumamış vatandaşlara sahip hiç bir ülke, bu çağı yakalayamaz; çağdaşlarıyla yarışamaz.

Yıllardır eleyici sistemi uygulayan, başarıyı değil, âdeta başarısızlığı ve ezberciliği değerlendiren, örgün eğitimin dışına atmakla insanlarımızı küstüren ve onların tebessüm gücünü engelleyen eğitimimizde, öngörülen amaçların gerçekleşmeyeceği açıktır.

Eğitim sistemimizi artık bu çağdışı durumdan ve israftan kurtarıp, ileri ve dinamik bir anlayışla yeniden düzenlememiz gerekmektedir.

Eğitim sistemimizin kaliteyle ve fonksiyonellikle ilgili yetersizliklerine rağmen, Cumhuriyet dönemi sayılarına bakacak olursak, çok büyük gelişmeler olduğunu görürüz. Cumhuriyetin başındaki 12.000 öğretmen, bugün 400 bini aşmıştır. O tarihlerde 350 bin olan öğrenci sayısı, bugün 13 milyona ulaşmıştır. Bunlar sevindiricidir. Başlangıçta, yükseköğretimde 1 üniversite, 1 fakülte, 8 yüksek okul mevcut iken, bugün 29 üniversite, 211 fakülte, 200 yüksek okul, 187 meslek yüksek okulu, 114 enstitü ve 604 bin yüksek öğrenim öğrencisi vardır. Bunlar sayı yönünden mutluluk ve gurur verici gelişmelerdir. Ama önemli olan niteliktir. Onun gereği de sistemdir, müfredat programlarıdır, ölçme-değerlendirmedir, sonra da bunların gerektirdiği araç ve gereçlerdir.

Biz, genellikle, hep formdan fonksiyona yöneliriz, gideriz; yani, teşkilâtları kurarız, adamları atarız; sonra da bu adamlara-görevlilere görev ararız! Bu defa atadığımız adamlar arasında işsizlikten kaynaklanan hoşnutsuzluklar, olumsuz bürokratik tavırlar başlar. Boş insan, az işi olan insan, görevli ne yapacak? Varlığını koruma strajesi ve taktikleri geliştirecek! Bunlar hep eğitim sisteminden kaynaklanıyor. Rakamlara bakınız. Cumhuriyet döneminin başlangıcındaki, hatta 1930'lardaki Türkiye nüfusuna eşit bir öğrenci nüfusu, öğretim elemanlarıyla birlikte 450 bin öğretmen, Avrupa'nın bugünkü 27 ülkesinden 17'sinin ayrı ayrı nüfusundan fazla sayıda öğrenci. Ama kendimize o kadar güveniyoruz ki, bütün eğitim işlerini tek Bakanlıktan ve merkezden idare ediyoruz. Mahalli ihtiyaçları dikkate almıyoruz. Böyle şey olmaz; olursa böyle olur!

Bakanlık; politikalar üreten, geliştiren, sistemi kuran, işleten, sistemin işleyip işlemediğini inceleyen, denetleyen ve tekrar yönlendiren, finansman kaynaklarını sağlayan; ama, millî birlik ve beraberlik içinde ortak standartları ilke ve amaçları, öğretimde birlik kanunu gereği, kollayan, izleyen ve denetleyen fonksiyonlara sahip olmalıdır. 61 milyonluk bir Federal Almanya'ya bakıyorsunuz, eğitimi 11'e bölmüş; Amerika'ya bakıyorsunuz, eyaletlerin sayısı malûm 52; 16 bin de eğitim idaresi bölgesi var.

Sistemimizi mutlaka değiştirmek, kendimize fazla güvenmeden, gururdan kaynaklanan, ya da egemen olma arzusundan kaynaklanan tavırları bırakmak, yetkileri olabildiğince taşraya intikâl ettirmek; Bakanlığı, tayin bakanlığı halinden çıkarmak, olaylarla ilgilenen bir Bakanlık olmaktan kurtarmak; olması gerekeni arayan, geliştiren, dünyayı izleyen bir hale getirmek zorundayız. Olayların içinde kalmak; olması gerekeni görmemek, gerçekleri bilmemek, onların içinde kaybolmak demektir. Kaybolunca da meydan yeteneksizlere kalır. O zaman da millî amaçlar ve çıkarlar doğrultusunda olma yerine, şahsi amaçları ön plânda tutma eğilimi ağırlık kazanır. Oysa eğitim, günlük politikadan uzak olması gereken hizmetlerin başında gelir. Eğitimde millî politika güdülür. 55-60 milyonu uzlaştıran, millî tarihimizin akışı içinde gelişmiş ve oluşmuş, bu milletin manevi yapısını dokuyan, insan unsurlarımızı mozayik halinde birleştiren, kaynaştıran millî kültürümüze dayalı millî geleceğimizin daha güçlü, daha iyi, daha çağdaş, daha medeni, millî özümüz, ruhumuz, kimlik ve karakterimiz içinde yaşamının ve güçlü bir devlet olmanın tek çaresidir. Türk

Milletine ait ve bu milletin yarattığı maddi ve manevî herşeyi içine alan millî kültüre dayalı bir millî eğitim... Millî kültürünü aktarmayan bir eğitim, millî kişilik ve karakterde insan yetiştirir mi? Yetiştirmez! Ancak, kapalı toplum olarak tutulan, bilim ve teknoloji doğrultusunda çağdaşlaştırılmayan bir millî kültür gelişir. Bu şekilde kültür zenginleşir, yaşar ve yücelir mi? Bu sentezi iyi anlamak ve kavramak gerek. İnsanımızın tümünü kucaklayan, onu sevgi, anlayış ve hoşgörüsüyle, tam, iyi, bilinçli, olgun insan olmanın erdemine ulaştıran davranışları kim kazandıracak? Sadece millî eğitim! Onun için eğer milli eğitimi gerçekten millî ve çağdaş yapmak; insanlarımızı, bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarına dönük yetiştirmek istiyorsak, herşeyden önce akla ve bilime dayanmalıyız. Sevgiyi temel yapmalıyız. Bu sevgi, ilgiyle, bilgiyle, saygıyla, hoşgörüsüyle ve sorumluluk duygusuyla güçlendirilmelidir. Eğitim, bu temeller üzerinde, mutlaka millî olmalıdır. Olmazsa, millî toplum, millî devlet olamayız. Varlığımızı sürdürmeyiz.

Millî, millîlik ve milliyetçilik, şövenistlik, ırkçılık, kafatasçılık, aşırı gururluluk ve bencil bir anlayış değildir. Gerçek milliyetçi, uzlaştırıcı, birleştirici, Atatürk İlke ve İnkılâplarından kopmayan, bunları sözle ifade etmek değil; dinamik milliyetçilik anlayışıyla gereğini yapan; sözde, rozette, şiiirde değil, davranış haline getirebilen, dinamik milliyetçilik anlaşılmalıdır. Sevdiğin, saydığın insana ve nesneye, saygının gereği, sorumlu olmanın da bilincinde olmak ve onu yüceltmeye çalışmaktır. Taş üstüne taş koymaktır. Gönül kırmak değil, gönül almak; zıtlaşmak değil, uzlaştırmak; gruplaştırmak, çatıştırmak değil, birleştirmektir. Bunu kim yapacak? Hangi sektör, hangi meslek adamı? Öğretmenden, öğretim elemanından başka kim var? Eğitim sektöründen başka hangi sektör var?

Eğitim, önce millî, sonra çağdaş olacaktır. İçinde yaşadığımız toplum gereklerine uyacaktır. Çağdaşlaşmayı tek boyutta alırsanız, tek boyutta insan yetiştirirsiniz. Kendinize yabancılaştırırsınız. Bu değerler bir arada anlam ve güzellik taşır. Çağdaşlık, millîlikle güzeldir, anlamlı ve değerlidir. Teknolojinin, makinelaşmanın birer uydusu, güdümlüsü, parçası olmak, insan haysiyetiyle, insanın ruhu ve şuuruyla bağdaşmaz; ama çağı yakalamak ve gereklerine uymak da çağın insanı olmak demektir.

Ve çağdaşlığın arkasından laiklik gelir. İnsan mozayığımızın da gereği, insanı insan yapan sevgiye ve değerlere saygımız, demokrasinin özüdür. İnsana verilen değer ise, demokrasiye inanan herkesin, laikliğe yürekten bağlı kalmasıyla sağlanır. Lâiklik; ateistlik, dinsizlik, Allah'a ve dine karşı olmak değildir. Lâiklik, dine saygı, hoşgörü, dinî inanç ve vicdan hürriyetinin tabii bir neticesidir.

Gerçek lâiklikte, din düşmanlığı yoktur ve olamaz. Dinin siyaset ve devlet işlerine karıştırılmaması gerekir. Bu, din duygularını, kutsal olan herşeyi kötüye kullanmamak, çıkarlarımıza göre yönlendirmemek, istismar etmemek demektir.

Öyleyse, Millî Eğitim politikamızın temel ilkeleri millîlik, çağdaşlık, laiklik ve demokratiklikdir. Demokrasinin amacı, insanın mutluluğudur. Demokrasinin temeli, insanı insan yapan sevgidir. Onu yaşatan ümittir. Sevgiyi vermeyen, yaşama sevincini gerçekleştirecek ümidi vermeyen bir eğitim, insanını insan, toplumunu sosyal anlaşma ve dayanışma içinde yaşayan toplum yapar mı? Bu değerler ve ilkeler üzerinde, millî eğitimde kazandırmak istediğimiz değerler ve erdemlerin başında güzellik ve iyilik gelir. İyilik, güzellikten sonra doğruluk ve yine sorumluluk! Sorumluluktan kaçamayız. Ben sadece kendimden sorumluyum diyen bencil tipler yetişemezsiniz. Önce, ben kendime karşı sorumluyum; ama sonra aileme, milletime, devlete, beni ben yapan herşeye, millî kültürüme, insanlığa karşı sorumluyum diyen ve bunu yürekten söyleyen insanı yetiştirmek mecburiyetindedir.

Bu amaçları gerçekleştirmek için gerçekleri görmek lâzım. Bu gerçekleri müfredat programlarına, ölçme ve değerlendirmeye, insanın ruhu ve yaratıcılığının en büyük motivasyonu olan güzel sanatlar eğitiminden başlayarak, eğitim sisteminin bütün kurum ve kuruluşlarının tümünde yerine oturtmak lâzım. Ruhsuz, şuursuz,

insanı insan yapan ideal ve değerlerden, inançlardan uzak bir eğitim, bilgi ve diplomadan başka birşey vermez. O bilgiyi de incelemek ve değerlendirmek lâzım. İnsanlık tarihi 20 milyon yıllık bilgiyi miras almıştır. Bilimadamları bilgilerimizin 7 yılda ikiye, hatta bazıları 3-4 yılda ikiye katlandığını söylüyorlar. Oysa müfredat programlarımız 1957, bazıları 1973-74-77 ve 1985'de uygulanmaya konulmuş. Bilgiler süratle eskimektedir. İnsan denen varlık, 14 milyar üstü 4 yeteneğe sahip. Buna rağmen okullarda yeteneği ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Eğitimin, evrensel açıdan insandaki yeteneği ortaya çıkarması ve ona rehberlik etmesi gerekir. Ama, Millî eğitime denilince kendi kültürümüzü aşılama, millî, manevî ve ahlakî değerlere sahip, devletine ve milletine bağlı, ekonominin gerektirdiği nitelikte ve nicelikte adam yetiştirmek gibi amaçların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yeteneği ortaya çıkarma ve çocuklara rehberlik etme amacı evrensel olan eğitimin, bütün milletler için geçerli olan yönüdür. Yetenekleri niçin gereğince değerlendiremiyor, çocuklarımızı ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre yönlendiremiyoruz? Sorun burada!

Şu tabloya eleştirici gözle bakalım: 1973-1974 öğretim yılında ilk okula başlayan 1000 çocuğumuzdan 1987-1988 öğretim yılında sadece 77'si üniversiteyi bitirebiliyor. Geriye kalan 923 gencimiz dışarıda. Ailesine ve topluma küskün. Babasına, annesine kırgın! Büyüdükçe de devlete ve millete kızgın! Sonra, "Bu çocuklar ne yapıyorlar? Neden böyle oluyorlar? Bu gençler niçin suçlu, anarşist, falan," diye yakınıyoruz. Gençleri suçlamak kolay; aynayı kendimize çevirelim. Her bin öğrenciden 923'ünü dışarıya atıyoruz. Bunu bugün, yaygın eğitimdekilerle birlikte, 13 milyona varan öğrenci kitlesi içinde düşünelim. Gençlerimizin hepsi üniversiteye mi gitsin? Bu da bir sosyal yanlıdır.

F.Almanya, Japonya ve Amerika'nın gelişmesine bakıyorsunuz, meslekî ve teknik eğitim ağırlıklı, özellikle F.Almanya'da % 70'i çıraklık eğitimine dayalı. Çocukları yeteneklerine göre daha 4'üncü sınıftan itibaren ayıran, eğer hata yapıldıysa 5'inci ve 6'ncı sınıflarda yeniden değerlendiren bir sistem. Böyle bir sistemde herkes üniversiteye gitmiyor, gitmek de istemiyor. Bizde ise herkes üniversiteye girmek istiyor. Federal Almanya'da çıraklık eğitiminde geçenler, birinci yılı 550 mark, ikinci yıl da görürse 650 mark civarında para alıyor. Kendisine yükseköğretime geçiş imkanı sağlansa bile gitmiyor. Üniversiteler de, imtihan yapmıyor. Kontenjanı belli. Alanında en yüksek not kiminse onları alıyor. Aracı yok; okulda da, işte de aracı yok. Böyle bir sisteme gitmemiz lâzım.

Ders kitaplarımıza gelince; Onlar da çok eski 30-40 yaşları arasında üç kişi çağırırsam, meselâ edebiyat kitabındaki bazı dizeleri okuyamam diye korkar. Matematikten, Türk Dili ve Edebiyatından, ortaokul Fen Bilgisinden, İlkokul Matematikten, öylesine örnekler var ki! Biz halâ bunlarla mı gidelim. Eğitim Sistemimiz arzu ettiğimiz gibi çağdaş, kendi kendisini yenileyebilen, eleştirebilen, nitelikli ve yetenekli insan yetiştirsin istiyoruz. Girdiler aynı amaçlarımız, hedeflerimiz var. Bilgi var, teknoloji var. İnsanı ve öğretim elemanını sokuyor okul denen fabrikaya... Sonra kaynaklar, paralar ayırıyor, miktarıyla övünüyor, bilgi, kültür kaynağı olan okulları yapıyor. Öbür taraftan eğitim sisteminde yapı ve yönetim gibi süreçler var. Girdiler değişmezse, aynı kalırsa, yapı ve süreçler de aynı kalırsa, ne çıkacak? Bizde çıkan diploma! Diplomayı aldın mı başarılısın. Oysa eğitimde davranış önemli. Sistemden, eğitilmiş insanı elde etmemiz lazım. Eğitimin amacı daha iyi bir insan, daha iyi bir yurttaş, daha iyi bir meslek adamı sağlamaktır. Buna şunları da ekleyelim. Çağımızın gereği olarak daha sorumlu ve bilinçli insan, meslek adamı. Bu günkü sistem karşısında sistemin yapısını, yönetimini ve işleyişini değiştirmezsek ve geliştirmesek, bu nitelikteki insanı başka nereden çıkartacağız? 1 çocuk televizyonda öğrendikleri ile, kitle haberleşme araçlarından gördükleriyle, okulda ve evde gördüklerini karşılaştırır. Onlar arasında sıkışıp kalan veya giderek eğitim sistemine, kendi değerlerine, annesine ve babasına güvenmeyen, inanmayan, onları yetersiz bu-

lan, geri bulan, çağdışı bulan çocuklar, gençler yetiştirir. Bu güvensizlik duygusu, toplumun en üst kademelerine ve değerlerine kadar ulaşır. Gençlerimiz için yapmak istediğimiz şey, amaçları, hedefleri, sistemi, öncelik ve ağırlıkları değiştirmektir. Eğitim sisteminin odak noktası, herşeyi hiçbir araca tercih edilmeyen, öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve eğitimin kalitesi herşeyden önemlidir. Daha iyi eğitim, daha iyi ve kaliteli öğretmenle verilebilir. Yani, yapı ve yönetimi, sistemin işleyişinin ihtiyaçlarımıza göre düzenleyip yöneltmede ve çağın gereklerine uydurmakta ne kadar geri kalırsak, geleceğimiz o derece karanlıktır. O derecede esir, teslimiyetçi, alkışçı, satın alıcı, birilerinin güdümünde olmaya devam eden toplum olmaktan kurtulamayız.

Bütün bu iyileştirme, bir kişinin veya iki-üç kişinin yapacağı bir iş değildir. Toplumumuzun, Milletimizin tümünü ilgilendiriyor. Milletimizin geleceği ve kadriyle doğrudan doğruya ilgili. Bazı meseleleri süratle çözerek, önümüzdeki yıl hiç değilse pilot proje olarak uygulamaya başlama ihtiyacı duyuyoruz.

Çünkü, bazı acı gerçekleri ele almalıyız. Maliyetlerini dikkate almalı ve çözümlenmeliyiz. 1988-1989 öğretim yılında 8,5 Milyon öğrenci sınıf geçmiş, 1,300.000 civarındaki çocuğumuz da sınıfta kalmıştır. Bunun yalnız derslik maliyeti ve donanımı 1.7 trilyon liradır. Bu öğrencileri alınız, diğer giderlerini ve kayıplarını, okulu terkedenlerin durumlarını da bunlara katınız, kaybımızın nelere malolduğunu anınız! Rakamları bir yana bırakalım; önemli olan çocuğun kişiliğidir, ruhudur; itilmişliği ve ezilmişliğidir. Ailesi için yarattığı sorundur. Gelecek endişesi ve korkusudur. Bu milletin kendisine güvenli, sağlıklı ve onurlu bir üyesi olmanın hazzını yüreğinde duyamamasıdır. Bunlar, maddi maliyet ve kayıplardan daha çok önemlidir. Bu olumsuzlukları, kendilerinden sonraki nesillere de taşırlar. Sistemden koparılan bu çocuklara, (sınıfta kalmalara) mutlaka bir çözüm getirmek zorundayız. Basına, TRT'ye, öğretmenlere, aydın olan herkese düşen görev, bu çalışmaların anlamını, önemini, gereğini yürekte anlamak, kavramak ve kamuoyuna duyurmaktır. Milletimizi, vatandaşlarımızı, aileleri ve gençlerimizi buna hazırlamaktır. Gençler daha çok anlayışlıdır. Yeteneklerine ve isteklerine göre yönlendirilmek, ama sınıfta kalmamak istiyorlar. Şu halde, çocuklarımızı yeteneklerine ve özelliklerine göre seçen, yönlendiren, değerlendiren ve yatay-dikey geçişleri sağlayan millî, çağdaş, demokratik ve lâik bir sistemi kurmamız şarttır. Bunları başarmak zorundayız.